

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

*В. Л. Смесова, д. е. н., професор, НТУ «Дніпровська політехніка», Smiesova.V.L@nmu.one,
orcid.org/0000-0002-0444-4659,*

*В. І. Реутова, магістрантка, НТУ «Дніпровська політехніка»,
Reutova.Va.I@nmu.one, orcid.org/0009-0002-4028-6034*

Методологія дослідження. Застосовано: метод наукової абстракції для виділення основних характеристик взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями – напрямів співпраці, форм і механізмів фінансування, інструментів фінансування, зобов'язань; аналізу і синтезу трендів взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями; статистичні та графічні методи – для оцінювання динаміки міжнародної фінансової допомоги Україні, обґрунтування призначення та джерел фінансування проєктів; порівняння партнерських відносин України з Міжнародним валютним фондом, Групою Світового банку, Європейським банком реконструкції та розвитку.

Результати. У статті охарактеризовано історію розвитку відносин, напрями і форми співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями – МВФ, ЄБРР, Світовим банком. Проаналізовано та здійснено порівняння інструментів і зобов'язань, що використовуються цими організаціями для кредитування України та портфелю проєктів, що реалізуються в українській економіці на сучасному етапі. Здійснено аналіз структури міжнародної фінансової допомоги Україні, отриманої від міжнародних організацій, у 2022–2025 рр. Систематизовано основні тренди взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями, обґрунтовано основні виклики, результати, потенційні можливості, загрози і бар'єри в процесі взаємодії. Запропоновано перспективні напрями взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями у контексті відродження української економіки.

Новизна полягає у виявленні та проведенні аналізу викликів, результатів, потенційних можливостей, загроз і бар'єрів взаємодії України з МВФ, Світовим банком та ЄБРР, а також у порівнянні різних програм допомоги та фінансування, які пропонують ці організації. Надамо пропозиції щодо напрямів економічної взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями в період відновлення економіки України під час та після війни.

Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані органами державного управління і місцевого самоврядування для формування політики економічної взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями, розробки стратегічних планів економічного розвитку та відновлення економіки України після війни, більш раціонального використання фінансової допомоги за реалізованими проєктами і програмами.

Ключові слова: міжнародні фінансові організації, міжнародні фінансово-кредитні відносини, міжнародна співпраця, міжнародні економічні відносини, фінансова допомога, МВФ, ЄБРР, Світовий банк.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації світової економіки та поглиблення процесів міжнародної економічної інтеграції особливого значення набуває співпраця країн із міжнародними фінансовими організаці-

ями. Для України, яка з 2022 р. перебуває у стані повномасштабної війни, ця співпраця стала, з одного боку, дієвим механізмом для входження на світові ринки, участі в процесах глобалізації та інтернаціоналізації, збли-

ження з ЄС та поступального руху до європейського економічного простору. З іншого боку, така взаємодія є важливим чинником забезпечення фінансової стабільності в економіці України, підтримання її нормального функціонування та відновлення, тобто основою забезпечення необхідного мінімуму для її виживання в умовах війни.

Міжнародні фінансові організації відіграють ключову роль у наданні фінансової, технічної та консультативної допомоги країнам, що розвиваються та країнам, які опинилися у кризових ситуаціях, фінансують реалізацію інвестиційних проєктів, впливають на напрями інвестиційної політики країн, а також їх інвестиційну стратегію. Водночас, військова агресія проти України суттєво трансформувала механізми та напрями такої співпраці, створивши нові виклики та можливості для забезпечення національної економіки.

Актуальність вивчення даних проблем зумовлена також необхідністю адаптації стратегій співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями до нових геополітичних та економічних реалій. Це передбачає знаходження найбільш ефективних механізмів та інструментів залучення міжнародної фінансової допомоги для відбудови економіки, подолання наслідків війни, забезпечення макроекономічної стабільності та захисту своїх економічних інтересів. Виходячи з цього, уваги потребує аналіз потенційних напрямів поглиблення співпраці з такими організаціями як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Європейський банк реконструкції і розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми налагодження економічної взаємодії з міжнародними фінансово-кредитними організаціями знаходилися у фокусі уваги українських та зарубіжних науковців. Зокрема, В. Стрілець здійснила дослідження умов кредитування України міжнародними фінансовими організаціями та провела порівняльний аналіз їхньої привабливості з огляду на економічну й правову ситуацію в країні [1]. І. Манцуров, Храпунова Я., Барвінок А., Омельченко В. проводили аналіз поточного стану і майбутніх перспектив співпраці України з МВФ [2]. О. М. Савастеева досліджувала еволюцію фінан-

сових взаємин України з МВФ під час війни, наслідки, що мають місце в результаті отримання Україною кредитних траншів [3]. К. Айхан обґрунтував вплив фінансової глобалізації на світову економіку та роль міжнародних фінансових інституцій у цьому процесі [4]. Е. Прасад сконцентрував свій аналіз у напрямі впливу фінансової глобалізації та процесу кредитування міжнародними організаціями на економіку країн, що розвиваються [5]. Одночасно з цим багато аспектів цієї проблеми залишаються недостатньо вивченими, тому в цьому дослідженні автори мають на меті проаналізувати еволюцію фінансово-кредитних відносин з міжнародними фінансовими інституціями в умовах воєнного стану.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вчені-економісти здійснили значний внесок у вирішення проблем економічної співпраці та налагодження взаємозв'язків України з міжнародними фінансовими організаціями, сприяли розвитку теоретичних і практичних аспектів функціонування світового господарства, глобальної та регіональної співпраці між країнами, поглиблення економічних відносин між ними, розширення сфер їх взаємодії. Одночасно з цим, враховуючи ситуацію, в якій наразі функціонує економіка України в умовах війни, безпекових, фінансових та інвестиційних ризиків, а також зовнішніх і внутрішніх викликів, з якими стикається наша економіка, існує необхідність у поглибленні даних досліджень. Зокрема, необхідно визначити, як змінилася співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями у таких умовах, з'ясувати, які нові можливості і бар'єри щодо взаємодії з ними є у України, які вектори розвитку міжнародної співпраці сформувалися в умовах війни.

Формулювання мети статті. Метою статті є обґрунтування основних можливостей, загроз і потенційних напрямів взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями, розробка рекомендацій щодо розширення співпраці з ними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна активно розвиває міжнародну співпрацю як ключовий елемент своєї діяльності та соціально-економічного розвитку. Завдяки членству в різних фінансо-

вих організаціях НБУ підтримує партнерські відносини з Міжнародним валютним фондом (МВФ), Групою Світового банку (WBG), Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) та іншими установами. Головною метою такого співробітництва є посилення та забезпечення стабільності фінансового сектору країни, створення засад для подальшої інтеграції до ЄС [6].

Основні напрями співпраці, форми і механізми фінансування, виклики і результати взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями систематизовано і представлено нами у табл. 1.

Основні напрями співпраці, форми і механізми фінансування, виклики і результати взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями систематизовано і представлено нами у табл. 1.

Таблиця 1

Основні характеристики взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями

	Напрями співпраці	Форми і механізми фінансування	Інструменти фінансування	Зобов'язання за отримане фінансування
МВФ	Фінансування першочергових витрат; Покриття нагальних потреб платіжного балансу; Запобігання економічному падінню у зв'язку з війною в Україні.	Екстрена фінансова допомога; Пільгове кредитування; Технічна допомога.	Програми підтримки платіжного балансу (stand-by, механізм розширеного фінансування); Інструмент прискореного фінансування (RFI); Механізм розширеного фінансування (EFF).	Виконання умов програми фінансування; Цільове використання коштів; Обслуговування боргу за графіком погашення; Звітування перед МВФ про виконання умов.
Світовий банк	Фінансування загального фонду Державного бюджету; Економічне відновлення; Підтримка структурних реформ.	Кредитне фінансування; Грантове фінансування; Паралельне фінансування.	Позика на політику розвитку у сфері економічного відновлення (ER DPL); Грантові кошти з Цільового донорського фонду.	Виконання умов програми кредитування; Звітування про використання коштів; Дотримання екологічних та соціальних стандартів.
ЄБРР	Підтримка реального сектору економіки; Забезпечення енергетичної та продовольчої безпеки; Відновлення інфраструктури (залізниці, енергетичні об'єкти, поштові сервіси, Транс'європейська транспортна мережа).	«Пакет заходів для стійкості»; Проектне фінансування; Технічна допомога.	Фінансування в рамках «пакету заходів для стійкості»; Рамковий механізм.	Виконання умов фінансування конкретних проєктів; Дотримання стандартів корпоративного управління; Забезпечення прозорості використання коштів; Звітування про досягнуті результати.

Джерело: складено авторами

Ресурси цих міжнародних організацій спрямовуються на: фінансування інвестиційних проєктів як у державному, так і в приватному секторах економіки України; для розвитку регіонів, створення інституціональних засад для економічної безпеки, забезпечення макроекономічної стабільності; підтримку державного і місцевих бюджетів в умовах критичного дефіциту; відновлення зруйнованої внаслідок війни інфраструктури; посилення енергетичної та продовольчої безпеки; надання екстреної допомоги внутрішньо переміщеним особам; розвиток соціальних програм, модернізацію транспортного сполучення; стимулювання реформ у ключових галузях; підтримку малого та середнього

бізнесу, а також забезпечення життєво важливих потреб населення в умовах воєнного стану [7; 8]. Інтегруючись до світової економічної системи, Україна розпочала формувати відносини з міжнародними фінансовими установами, прагнучи забезпечити рівноправну участь у глобальних інтеграційних процесах. Це відбувається через ефективне залучення та використання кредитних ресурсів, що створює підґрунтя для сталого економічного розвитку та формування сучасної ринкової економіки [9].

Найбільш активну взаємодію з міжнародними фінансовими установами Україна налагодила з МВФ.

3 червня 1993р. Україна стала членом

МВФ, і вже з 1994 р. вона розвиває активну співпрацю з цією організацією. Підтримка МВФ України спрямована на використання фінансових і технічних можливостей для досягнення стабільності в макроекономічному секторі, формування сприятливих умов для проведення економічних трансформацій в країні. Співробітництво України та НБУ з МВФ розгортається за чотирма основними напрямками: фінансова підтримка платіжного балансу через програми stand-by та механізм розширеного фінансування; щорічні консультації в рамках ст. IV Статей Угоди МВФ; отримання технічної допомоги для зміцнення інституційної спроможності; реалізація інших форм взаємодії в контексті повноправного членства України в організації.

За 31 рік співпраці з МВФ було впроваджено 16 програм економічного розвитку та реформування, загальна вартість яких склала 53,9 млрд дол США [10]. Фінансові ресурси, залучені від МВФ в межах узгоджених програм співпраці, використовувалися Україною для фінансування дефіциту державного бюджету, а також для поповнення золотовалютних резервів НБУ.

У лютому 2022 р. у зв'язку з військовим нападом РФ на Україну наша країна звернулася до МВФ щодо надання екстреної фінансової допомоги в розмірі 1,4 млрд дол США через Інструмент прискореного фінансування (RFI). Цей фінансовий механізм призначений для забезпечення критичних бюджетних видатків та нагальних потреб платіжного балансу, спричинених воєнним конфліктом, які за відсутності своєчасного втручання можуть призвести до серйозної економічної дестабілізації країни [11].

31 березня 2023 р. рада директорів МВФ затвердила нову 48-місячну програму розширеного фінансування для України в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF) на суму 11,6 млрд СПЗ ($\approx$ 15,6 млрд дол США). Ця програма є частиною комплексного пакету підтримки для України у 115 млрд дол США в рамках механізму розширеного кредитування на чотирирічну перспективу (2023–2027 рр.) як частина міжнародного пакету фінансової допомоги. Програма спрямована на надання підтримки українській владі в реалізації стабілізаційної економічної політики на фоні продовження війни, а

також для впровадження комплексних реформ, які сприятимуть прискоренню відновлення країни після завершення війни.

Програма EFF спрямована на забезпечення стабільності в кількох ключових сферах: фінансовій, зовнішньоекономічній, цінній та фінансовій. Вона також має на меті стимулювати економічне відновлення, вдосконалити управлінські практики та зміцнити інституційну спроможність країни. Ці заходи покликані сприяти довгостроковому зростанню в контексті післявоєнної відбудови та підготовки України до інтеграції в ЄС [12].

Станом на березень 2025 р. Рада директорів МВФ завершила Сьомий перегляд програми EFF, що дозволило Україні отримати черговий транш у розмірі 0,4 млрд дол США (0,3 млрд СПЗ). Із врахуванням цього траншу загальна сума фінансової допомоги, наданої Україні в рамках програми МВФ, сягнула вже 10,1 млрд дол США [13].

Ще однією потужною фінансовою організацією, з якою взаємодіє Україна, є *World Bank Group*.

WBG являє собою диверсифіковану міжнародну фінансову систему, що складається з п'яти спеціалізованих організацій:

- Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР/IBRD);
- Міжнародна асоціація розвитку (МАР/IDA);
- Міжнародна фінансова корпорація (МФК/IFC);
- Багатостороння агенція з гарантій інвестицій (БАГІ/MIGA);
- Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС/ICSID) [10].

Світовий банк функціонує як потужна міжнародна фінансова установа, що надає Україні системну підтримку через довгострокові пільгові кредити та гранти. Організація фінансує стратегічні проекти в секторах інфраструктури, енергетики та соціальних послуг, сприяючи модернізації економіки та інституційним реформам [9].

Після повномасштабного вторгнення Росії Світовий банк активізував свою підтримку, спрямовуючи ресурси на відновлення критичної інфраструктури та забезпечення макроекономічної стабільності. Зокрема, з лютого 2022 р. для України мобілізовано понад 57 млрд дол фінансової підтримки.

Станом на кінець 2024 р. з цієї суми сплачено понад 47 млрд дол США. Цільовий фонд підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF), заснований Світовим банком у грудні 2022 р., функціонує як цільовий механізм для подолання невідкладних потреб України у надзвичайній допомозі та відбудові, одночасно закладаючи основи для перспективного відновлення, реконструкції та реформування країни.

В Україні існує нагальна потреба в інвестиціях для відновлення зруйнованої енергетичної інфраструктури, доріг, мостів, житла, шкіл та лікарень. Щоб сприяти економічному відновленню України, URTF фінансує рамкові проекти (табл. 2).

Це проекти в сфері відновлення логістичних об'єктів, пошкодженого житла населення, охорони здоров'я, підготовки енергетики до зимового періоду, інклюзивного підприємництва та сільськогосподарської діяльності), доступної освіти, які дозволяють задовільнити найнагальніші потреби України у відновленні, окреслені в RDNA, застосувати інноваційні технології для розвитку економіки, сприяти адаптації підприємств до нових викликів, отримати додаткове фінансування, а також швидкі зміни [9].

Портфель проектів URTF характеризується широким спектром галузевого спрямування, охоплюючи критичні сектори соціально-економічного розвитку: охорону здо-

ров'я (проекти HEAL і THRIVE), транспортно-логістичну інфраструктуру (RELINC), енергетику (REPOWER), житловий фонд (HOPE), сільське господарство (ARISE), державне управління (PEACE), освіту (LEARN) та підтримку приватного сектору (RISE і SURGE). Сукупний обсяг фінансування, що перевищує 7,9 млрд дол США, свідчить про значну фінансову підтримку міжнародної спільноти.

Фінансування здійснюється через диверсифіковану структуру джерел, що включає гранти безпосередньо від URTF (загалом понад 1,2 млрд дол США), кредити Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) під гарантії країн-партнерів (Іспанія, Великобританія, Данія, Нідерланди, Литва, Латвія), кошти Міжнародної асоціації розвитку (МАР), а також ресурси спеціалізованих програм (ADVANCE Ukraine TF, SPUR) та мультидонорського цільового фонду. Особливістю представлених проектів є їх стратегічна орієнтація не лише на відновлення пошкодженої інфраструктури, але й на системні трансформації у відповідних секторах з акцентом на кліматичну стійкість, інклюзивність розвитку та підвищення ефективності державних інституцій, що відповідає сучасним глобальним трендам та забезпечує інтеграцію України до європейського економічного простору [14].

Таблиця 2

Проекти для України, що підтримувалися URTF у 2024 р.

Проект	Мета	Оціночна вартість	Забезпечено фінансування (на кінець 2023 р.)
«Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей» (HEAL) в Україні.	Покращення доступу до послуг з охорони психічного здоров'я та реабілітації, нагальних медичних послуг, фінансовий захист в умовах надзвичайних ситуацій.	\$500 млн дол.	Кредит МБРР – €100 млн (під гарантію Іспанії); Грант Глобального фонду - \$10 млн дол; Грант URTF \$10 млн дол, додатковий грант \$78 млн дол; Кредит €100 млн – Банк розвитку Ради Європи (CEB).
«Відновлення базової логістичної інфраструктури та мережевого зв'язку» (RELINC)	Будівництво нової транспортно-логістичної інфраструктури та мережі	\$585 млн дол.	Грант URTF – \$50 млн дол.
Проект відновлення системи підготовки до зими та енергоресурсів в Україні (REPOWER)	Відновлення постачання основних енергетичних послуг в Україні.	\$500 млн дол.	Грант URTF – \$247 млн дол.
«Ремонт житла для розширення прав і можливостей людей» (HOPE)	Відновлення зруйнованого житла, реформи у сфері кліматично стійкої політики.	\$800 млн дол.	Грант URTF – \$ 225 млн дол.

«Надзвичайна допомога у відновленні сільського господарства України» (ARISE).	Аграрний розвиток, запобігання кризи, подолання надзвичайних ситуацій.	\$700 млн дол.	Грант URTF – \$365 млн дол; Кредит МБПП – \$230 млн дол через підвищення кредитоспроможності від ADVANCE Ukraine TF (Японія).
«Державні витрати на стійкість адміністративного потенціалу» (PEACE).	Підтримка адміністративної спроможності уряду та надання послуг для виконання основних його функцій на національному та регіональному рівнях	\$550 млн дол.	\$1 млрд. – MAP; \$2 млрд. – МБПП (гарантії Великобританії, Данії, Нідерландів, Литви, Латвії); \$1 млрд. – позика МБПП – ADVANCE Ukraine TF (Японія); \$21 млрд. – спільне фінансування МДЦФ (США, Японія, Німеччина, Іспанія, Фінляндія, Ірландія, Швейцарія, Бельгія, Ісландія); грант \$190 млн., додатковий грант \$295 млн США.
«Підвищення доступу до освіти та стійкості в разі потреби» (LEARN) в Україні	Поліпшення умов викладання та навчання, посилення управлінського освітнього потенціалу	\$1,45 млн дол.	\$235 млн США – позика МБПП через посилення кредиту від ADVANCE Ukraine TF за підтримки Японії; \$150 млн – Спеціальна програма відновлення України та Молдови (SPUR); Грант 30 млн дол – URTF.
Програма стійкого, інклюзивного та сталого підприємства (RISE)	Створення сприятливого середовища для сталого відновлення в Україні приватного сектору.	\$1,06 млрд дол.	\$283 млн – позика МБПП через посилення кредиту від ADVANCE Ukraine TF за підтримки Японії; \$300 млн – Спеціальна програма відновлення України та Молдови (SPUR); грант \$10 млн – URTF.
Підтримка реконструкції шляхом розумного фінансового управління (SURGE)	Створення інституційних основ для фінансування кліматично розумного відновлення та реконструкції.	\$1,55 млрд дол.	\$450 млн США – позика МБПП через посилення кредиту від ADVANCE Ukraine TF за підтримки Японії; \$300 млн – Спеціальна програма відновлення України та Молдови (SPUR); Грант \$10 млн – URTF (проект STRONG).
«Трансформація охорони здоров'я через реформи та інвестиції в ефективність» (THRIVE).	Підвищення ефективності державних витрат на охорону здоров'я.	\$1,19 млрд дол	249 млн дол США – позика МБПП через посилення кредиту від ADVANCE Ukraine TF за підтримки Японії; \$200 млн – Спеціальна програма відновлення України та Молдови (SPUR); Грант \$5 млн – URTF

Джерело: сформовано авторами з використанням [14]

13 серпня 1992 р. Україна офіційно стала членом *Європейського банку реконструкції та розвитку* (ЄБРР), що відкрило нові можливості для фінансової співпраці. Кредитні ресурси банку переважно спрямовуються на модернізацію вітчизняної енергетичної галузі, зокрема через впровадження інноваційних проєктів з підвищення енергоефективності, забезпечення ядерної безпеки та розвиток сучасних технологій генерації електроенергії [9].

З метою ефективного та дієвого реагування на кризу, спричинену війною в Україні, ЄБРР пропонує Рамковий механізм в рамках Пакету стійкості обсягом до €4,5 млрд. Ця програма спрямована на забезпечення безперервних інвестицій в Україну для задоволення критичних потреб населення та охоплює її стратегічні сектори (енерге-

тична безпека, інфраструктура, продовольча безпека, підтримка приватного сектору). Окремо за цією програмою для постраждалих країн передбачено вирішення проблем біженців, розвитку інфраструктури, підтримки енергетичної безпеки та забезпечення ліквідності через фінансові ринки [15].

Унаслідок військової агресії ринок ліквідності та довгострокового фінансування в Україні зазнав значних обмежень, а місцеві та міжнародні фінансові установи посилили обережність щодо ризиків. Фінансування Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) надається в екстремальних умовах війни та ефективно компенсує дефіцит ліквідності, забезпечуючи додаткову фінансову стабільність в умовах безпрецедентно несприятливої ринкової кон'юнктури та підвищеної невизначеності.

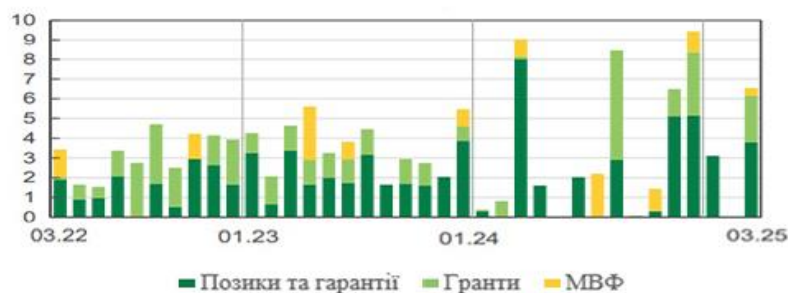

Рис. 1. Міжнародна фінансова допомога Україні
з початку повномасштабної війни (03.2022 – 03.2025), млрд дол.

Джерело: сформовано авторами з використанням [16]

Результати проведеного нами аналізу структури міжнародної фінансової допомоги Україні з початку повномасштабної війни демонструють тенденцію до значного збільшення обсягів зовнішнього фінансування протягом 2022–2025 рр. (рис. 1). Привертає увагу суттєве зростання фінансових надходжень з найвищими показниками у I кварталі 2024 р. та у березні 2025 р., коли загальний обсяг допомоги сягав приблизно 9 млрд дол США. Причому, якщо у 2022–2023 рр. у

структурі цього показника переважали позики, гарантії та відносно незначним був розмір наданих грантів, то з 2024 р. спостерігається істотне зростання частки грантової допомоги та фінансування від МВФ. Необхідно визначити, що підтримка з боку МВФ набула більш системного та масштабного характеру протягом 2024–2025 рр. порівняно з 2022 р., досягнувши найбільшого рівня у грудні 2024 року.

Таблиця 3

Тренди взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями

	Виклики в процесі взаємодії	Результати взаємодії	Потенційні можливості	Загрози і бар'єри
МВФ	Необхідність виконання структурних реформ в умовах війни; Складність прогнозування макроекономічних показників; Високі вимоги щодо фінансової консолідації; Узгодження політики центробанку з економічною стратегією уряду.	Надання екстреної допомоги через RFI (1,4 млрд дол. США); Макроекономічна стабілізація; Уникнення дефолту по зовнішніх зобов'язаннях.	Отримання додаткового фінансування; Доступ до пільгових кредитів; Технічна підтримка реформ.	Ускладнення виконання умов програми через тривалу війну; Посилення фінансового тиску; Ризик надмірного державного боргу.
Світовий банк	Тривалі процедури затвердження проєктів; Необхідність забезпечення прозорості використання коштів в умовах війни; Складність реалізації проєктів у регіонах бойових дій; Бюрократичні процедури звітування	Виділення коштів на реконструкцію; Залучення грантової підтримки (1,2 млрд дол. США); Фінансування проєктів соціальної інфраструктури; Створення мультидонорського трастового фонду.	Розширення програми реконструкції; Фінансування зеленого відновлення; Залучення приватних інвестицій; Підтримка інституційної спроможності.	Ризики корупції при розподілі великих обсягів допомоги; Затримки в імплементації проєктів; Донорська втома.
ЄБРР	Необхідність забезпечення безпеки інвестицій в умовах війни; Оцінка ризиків при фінансуванні; Складність прогнозування фінансових результатів проєктів.	Ухвалення «пакету заходів для стійкості»; Підтримка енергетичної та продовольчої безпеки; Відновлення інфраструктури.	Підтримка експортно-орієнтованих підприємств; Розвиток державно-приватного партнерства; Фінансування зеленої енергетики.	Ризики пошкодження профінансованих об'єктів; Можливе скорочення програм через тривалу війну; Проблеми із забезпеченням кредитів.

Джерело: складено авторами

Якщо проаналізувати виклики, результати, потенційні можливості, загрози і бар'єри взаємодії України з МВФ, Світовим банком та ЄБРР (табл. 3), то можна дійти висновку, що найбільші економічні і соціальні результати було досягнуто в процесі взаємодії України з МВФ, що виявляється у забезпеченні макроекономічної стабільності, підтримці міжнародних резервів та уникненні дефолту по зовнішніх зобов'язаннях в надзвичайно складних умовах війни. Оперативне надання екстреної допомоги через RFI та запуск нової програми розширеного фінансування (EFF) обсягом 11,6 млрд дол США стали критично важливими інструментами підтримки економіки України в кризовий період. Найширші потенційні можливості відкриває взаємодія України з ЄБРР, що характеризуються спрямованістю на підтримку реального сектору економіки, можливістю залучення співфінансування від приватних інвесторів, розвитком експортно-орієнтованих підприємств, фінансуванням зеленої енергетики та державно-приватного партнерства. Реалізація цих можливостей створює підґрунтя для відновлення економіки України та її подальшої інтеграції до світового господарства. Найбільші загрози і бар'єри Україна має в процесі взаємодії зі Світовим банком. Їх можна подолати на основі впровадження ефективної системи моніторингу використання коштів, посилення інституційної спроможності для освоєння фінансування, забезпечення прозорості у проведенні тендерів та прискорення внутрішніх процедур затвердження проєктів [7; 17]. Особливої уваги потребує робота з подолання бюрократичних перешкод та підвищення ефективності імплементації проєктів у регіонах, оскільки такі проєкти виступають основою їх економічної безпеки, зокрема, створенню сприятливих економічних, соціальних, інституційних, правових умов для їх повноцінної діяльності, відновлення інфраструктури та об'єктів, що забезпечують енергетичну, ресурсну, логістично-транспортну, індустріальну, інвестиційну безпеку [17]. Найбільш нагальними викликами, які виникли в процесі взаємодії, для України стали необхідність виконання структурних реформ в умовах війни, складність у прогнозуванні макрофінансових по-

казників, забезпечення прозорості використання коштів у кризових умовах та забезпечення безпеки інвестицій на територіях, які знаходяться під загрозою бойових дій. Ці виклики потребують комплексного підходу до їх вирішення та координації зусиль усіх гілок влади.

На наш погляд, можна виділити такі перспективні напрями взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями:

1) *Фінансування відбудови критичної інфраструктури та енергетичної системи України* через поєднання кредитних, грантових коштів та технічної допомоги, що дозволить відновити енергетичні об'єкти, транспортні та комунікаційні мережі, пошкоджені внаслідок бойових дій;

2) *Розвиток програм стимулювання приватного сектору економіки* шляхом надання гарантій, пільгового кредитування та технічної допомоги малим і середнім підприємствам для створення нових робочих місць та відновлення виробничого потенціалу країни;

3) *Інституційне реформування державного сектору економіки* з метою підвищення ефективності управління державними фінансами, боротьби з корупцією та забезпечення прозорості використання міжнародної допомоги.

4) *Впровадження інноваційних фінансових інструментів для залучення додаткового приватного капіталу*, включаючи випуск «зелених» та «відбудовчих» облігацій, механізми змішаного фінансування (blended finance) та створення спеціальних інвестиційних фондів;

5) *Підвищення рівня соціального захисту та збільшення інвестицій у людський капітал* через фінансування модернізації систем освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення, що сприятиме підвищенню якості життя населення та розвитку людського потенціалу України;

6) *Забезпечення продовольчої безпеки та розвиток аграрного сектору* шляхом відновлення експортного потенціалу України, модернізації аграрної інфраструктури та підтримки сталого розвитку сільських територій;

7) *Перехід до зеленої економіки та декарбонізації* через фінансування проєктів з

енергоефективності, відновлюваної енергетики та впровадження екологічно чистих технологій, що відповідатиме європейському курсу України та сприятиме досягненню цілей сталого розвитку.

Висновки. Таким чином, взаємодія з міжнародними фінансовими організаціями забезпечила потужну підтримку економічній і фінансовій системі України під час війни, стала основою для притоку інвестиційних коштів, необхідних для її відновлення, фінансування стратегічно важливих проєктів, будівництва об'єктів інфраструктури. Найбільш тісні взаємозв'язки Україна має з такими міжнародними фінансовими інституціями як МВФ, Світовий банк та ЄБРР. Ці організації надали Україні екстрену фінансову підтримку для подолання економічних наслідків війни та адаптації до нових економічних реалій. Зокрема, Україна отримала значну фінансову, а також технічну допомогу, гранти і кредити, що дозволили утримати курс національної валюти і підтримати платіжний баланс, реалізувати проєкти в сфері електроенергетики і сільського господарства, освіти, охорони здоров'я, національної безпеки тощо.

Ефективність співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями залежить від узгодженості національних програм реформ із вимогами цих організацій, інституційної спроможності української сторони та прозорості використання міжнародної допомоги. Важливим фактором розширення подальшої співпраці з міжнародними фінансовими організаціями є продовження структурних реформ навіть в умовах воєнного стану, подолання корупції у всіх гілках влади, формування сприятливого інвестиційного середовища та нормативно-правової бази, адаптованої до міжнародного законодавства.

Отримані результати підтвердили, що розширення співпраці з МВФ, Світовим банком та ЄБРР має стратегічне значення для забезпечення стабільності в економіці України, розвитку її регіонів і територій, а також для її подальшої інтеграції в Європейський Союз та світову економічну систему, реалізації програм повоєнного відновлення, формування соціальної та промислової інфраструктури. Обґрунтовані перспек-

тивні напрями взаємодії дозволять сформувати вектори і зелену карту подальшої співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, а також розробити комплексну стратегію взаємодії, що враховуватиме як поточні потреби стабілізації економіки в умовах війни, так і довгострокові завдання структурної трансформації та сталого розвитку національної економіки.

Література

1. Стрілець В. Кредитування України міжнародними фінансовими організаціями: пріоритетність вибору: аналітичне дослідження. Київ, 2022. URL: <https://iaa.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/kredytuvannya-ukrayiny-mizhnarodnymi-finansovymi-organizacziyamy-1.pdf>.
2. Манцуров І., Храпунова Я., Барвінок А., Омельченко В. Оцінювання стану та перспектив співробітництва України з МВФ. *Журнал європейської економіки*. 2022. № 21(2). С. 135-155. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1589/1589>.
3. Савастєєва О.М. Фінансові взаємовідносини України і Міжнародного Валютного фонду в умовах війни. *Ринкова-економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. № 2(51). С. 149-160. Doi: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.2\(51\).274371](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.2(51).274371).
4. Financial globalization: A reappraisal / ред.: К. М. Ayhan, International Monetary Fund. Research Dept. [Washington, D.C.]: International Monetary Fund, Research Dept., 2006. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2006/wp06189.pdf>.
5. Effects of Financial Globalization on Developing Countries: Some Empirical Evidence / Eswar S. et al. Washington, D.C. : International Monetary Fund, 2003. Doi: <https://doi.org/10.5089/9781589062214.084>.
6. Смесова В.Л., Чергик М.В., Геращенко С.О., Шагоян С.М. Економічна інтеграція європейських країн та її вплив на позицію ЄС на світовому товарному ринку. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2025. №1. С. 15-27. Doi: <https://doi.org/10.33271/ebdut/89.015/>.
7. Смесова В.Л., Яськов Є.О., Галізова А.О. Національні моделі регулювання інвестиційної діяльності та їх вплив на інвестиційну привабливість країни. *Innovation and Sustainability*. 2024. №3. С. 12-27. Doi: <https://doi.org/10.31649/ins.2024.3.12.26>.
8. Smiesova V., Ovcharenko O., Korotka L., Kuchkova O., Karpenko R. (2022). Economic security of regions: A methodological approach to assessment, management, and legal regulation. *Region*, 9(1), 83-100. doi:10.18335/region.v9i1.375.
9. Національний банк України. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions#1>.
10. Міністерство закордонних справ України. Співробітництво України з міжнародними фінансо-

вими інституціями. 2025. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobitnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami>.

11. IMF. (2023). The Rapid Financing Instrument (RFI). URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/Rapid-Financing-Instrument-RFI>.

12. IMF. (2023). Ukraine: Request for an Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility and Review of Program Monitoring with Board Involvement-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/03/31/Ukraine-Request-for-an-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-and-Review-of-531687>.

13. IMF. (2025). Seventh review under the extended arrangement under the extended fund facility, requests for modification of a performance criterion, rephrasing of access, and financing assurances review—press release; staff report; and statement by the alternate executive director for Ukraine URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2025/English/1ukrea202501-print-pdf.ashx>.

14. World Bank. (2025). Ukraine relief, recovery, reconstruction and reform trust fund. The URL: <https://www.worldbank.org/en/programs/urtrf/overview>.

15. War on Ukraine – EBRD resilience package resilience and livelihoods framework. Document of the European bank for reconstruction and development. 2025. URL: https://www.ebrd.com/content/dam/ebd_dxp/documents/project/53662/resilience-and-livelihoods-framework-board-report.pdf.

16. Макроекономічний та монетарний огляд, квітень 2025 року. Національний банк України. 2025. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MMR_2025-04.pdf?v=129.

17. Smiesova V., Ovcharenko O., Ivanova M., Kovtun N., Zolotukhina L. (2021). Economic security management at the meso-level: Methodological and legal approach. *Regional Science Inquiry*. 13(1), 201-216. Retrieved from https://www.rsijournal.eu/ARTICLES/June_2021/14.pdf

References

1. Strilets, V. (2022). Kredytuvannya Ukrainy mizhnarodnymy finansovymy orhanizatsiyamy: priorytetnist vyboru: analitychne doslidzhennia. Kyiv. Retrieved from <https://iaa.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/kredytuvannya-ukrayiny-mizhnarodnymy-finansovymy-organizatsiyamy-1.pdf>

2. Mantsurov, I., Khrapunova, Ya., Barvinok, A., & Omelchenko, V. (2022). Otsiniuvannya stanu ta perspektyv spivrobitnytstva Ukrainy z MVF. *Zhurnal yevropeyskoyi ekonomiky*, 21(2), 135-155. Retrieved from <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1589/1589>.

3. Savastieieva, O.M. (2023). Finansovi vzaiemovidnosyny Ukrainy i Mizhnarodnoho Valiutnoho fondu v umovakh viyny. *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia*, 2(51), 149-160. Doi: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.2\(51\).274371](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.2(51).274371).

4. Financial globalization: A reappraisal. (2006). / Ed.: K. M. Ayhan, International Monetary Fund. Research Dept. [Washington, D.C.]: International Monetary Fund, Research Dept. Retrieved from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2006/wp06189.pdf>.

5. Eswar S. et al. (2003). Effects of Financial Globalization on Developing Countries: Some Empirical Evidence. Washington, D.C.: International Monetary Fund. <https://doi.org/10.5089/9781589062214.084>

6. Smiesova, V.L., Cherhyk, M.V., Herashchenko, S.O., & Shahoian, S.M. (2025). Ekonomichna intehtatsiia yevropeyskykh krain ta yii vplyv na pozytsiiu YeS na svitovomu tovarnomu rynku. *Ekonomichniy visnyk Dniprovskoi politekhniki*, (1), 15-27. Doi: <https://doi.org/10.33271/ebdut/89.015/>

7. Smiesova, V.L., Yaskov, Ye.O., & Halizova, A.O. (2024). Natsionalni modeli rehuliuвання investytsiinoi diialnosti ta yikh vplyv na investytsiinu pryvablyvist krainy. *Innovation and Sustainability*, (3), 12-27. Doi: <https://doi.org/10.31649/ins.2024.3.12.26>.

8. Smiesova, V., Ovcharenko, O., Korotka, L., Kuchkova, O., & Karpenko, R. (2022). Economic security of regions: A methodological approach to assessment, management, and legal regulation. *Region*, 9(1), 83-100. doi:10.18335/region.v9i1.375.

9. Natsionalnyy bank Ukrainy. (2025). Spivpratsya z mizhnarodnymy finansovymy orhanizatsiyamy. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions#1>.

10. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy. (2025). Spivrobitnytstvo Ukrainy z mizhnarodnymy finansovymy instytutsiyamy. Retrieved from <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobitnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami>

11. IMF. (2023). The Rapid Financing Instrument (RFI). Retrieved from <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/Rapid-Financing-Instrument-RFI>

12. IMF. (2023). Ukraine: Request for an Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility and Review of Program Monitoring with Board Involvement-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/03/31/Ukraine-Request-for-an-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-and-Review-of-531687>

13. IMF. (2025). Seventh review under the extended arrangement under the extended fund facility, requests for modification of a performance criterion, rephrasing of access, and financing assurances review—press release; staff report; and statement by the alternate executive director for Ukraine. Retrieved from <https://www.imf.org/->

/media/Files/Publications/CR/2025/English/1ukrea202501-print-pdf.ashx

14. The World Bank. (2025). Ukraine relief, recovery, reconstruction and reform trust fund. URL: <https://www.worldbank.org/en/programs/urtrf/overview>.

15. European bank for reconstruction and development. (2025). War on Ukraine – EBRD resilience package resilience and livelihoods framework. Document of the European bank for reconstruction and development. Retrieved from https://www.ebrd.com/content/dam/ebd_dxp/documents/project/53662/resilience-and-livelihoods-framework-board-report.pdf

16. Natsionalnyy bank Ukrainy. (2025). Makroekonomichnyy ta monetarnyy ohlyad, kviten 2025 roku. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MMR_2025-04.pdf?v=12.

17. Smiesova, V., Ovcharenko, O., Ivanova, M., Kovtun, N., & Zolotukhina, L. (2021) Economic security management at the meso-level: Methodological and legal approach. Regional Science Inquiry. 13(1), 201-216. Retrieved from https://www.rsijournal.eu/ARTICLES/June_2021/14.pdf.

ACTIVITIES OF INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS IN UKRAINE

V. L. Smiesova, D.E., Professor, Dnipro University of Technology,

V. I. Reutova, Master student, Dnipro University of Technology

Methods. In the course of the research the following methods were applied: method of scientific abstraction to identify the main characteristics of Ukraine's interaction with international financial organizations – areas of cooperation, forms and mechanisms of financing, financing instruments, obligations; analysis and synthesis of trends in Ukraine's interaction with international financial organizations; statistical and graphical methods – for assessing the dynamics of international financial assistance to Ukraine, justifying the purpose and sources of project financing; comparison of partnership relations between Ukraine and the International Monetary Fund, World Bank Group, European Bank for Reconstruction and Development.

Results. The article characterizes the history of relationship development, directions and forms of cooperation between Ukraine and international financial organizations – IMF, EBRD, World Bank. The instruments and obligations used by these organizations for lending to Ukraine and the portfolio of projects implemented in the Ukrainian economy at the present stage have been analyzed and compared. The analysis of the structure of international financial assistance to Ukraine received from international organizations in 2022–2025 has been conducted. The main trends of Ukraine's interaction with international financial organizations have been systematized, and the main challenges, results, potential opportunities, threats and barriers in the interaction process have been substantiated. Promising directions for Ukraine's interaction with international financial organizations in the context of reviving Ukrainian economy have been proposed.

Novelty lies in identifying and analyzing the challenges, results, potential opportunities, threats and barriers to Ukraine's interaction with the IMF, World Bank and EBRD, as well as in comparing different assistance and financing programs offered by these organizations. Proposals have been provided regarding the directions of economic interaction between Ukraine and international financial organizations during the period of recovery of Ukraine's economy during and after the war.

Practical value of the research results is that they can be used by public administration bodies and local governments to form policies for economic interaction with international financial organizations, develop strategic plans for economic development and recovery of Ukraine's economy after the war, and more rational use of financial assistance through implemented projects and programs.

Keywords: international financial organizations, international financial and credit relations, international cooperation, international economic relations, financial assistance, IMF, EBRD, World Bank.

Надійшла до редакції 01.05.25 р.